

Sa snegom dođe i vuč. Crni i opaki kao i sneg. Čovek nije znao od čega pre da se brani. Zemlja je pucala, sva u ledu i vukovima.

Sedamdeset i tri dana i sedamdeset i tri noći drug Cele Joleski okom nije video sunca. Upravo od onog dana kada je napustio seminar na kome su se proučavale klopke za vukove, Cele Joleski nije video belog dana i sunca na nebu. Posvadao se sa drugim Aleksom Stepanovskim, članom komiteta, oko metoda se dohvatili, — a zatim je sve bilo jasno Celetu Joleskom. Zato se on zatvorio u svoju kuću i tako iz dana u dan čekao i čuo, a nije znao ni šta čeka ni zašto čuti. Ko zna kako će ispasti cela stvar, mislio je drug Cele, ko zna kako će se uplesti stvar, grizlo ga je u srcu. Ako pak drug Aleksa Stepanovski napiše referat? Sigurno, sasvim je moguće da napiše referat, jer on hoće do sekretara da dogura. Ko će tada Celetu da poveruje, i još tako zatvorenom u kuću? Ah, još bi mu se smejali, rekli bi mu: uvukao se u mišju rupu, a ovamo za pravdom kukurice. Ptica je to, tako bi rekli, noćna ptica. Izdajnik! Štrencu iznadena Celeta u glavi i on se sav najžeš od te pomisli kao da ga je zmija ujela usred čela.

— Ne mogu više po ovoj tami, reče Cele kačujući sa sebe gunj. — Moram da ustanem, moram da kačem drugovima, moram da vidim šta je to s vremenom, kud je otišlo sunce, mrmlijaao je neprestano drug Cele Joleski.

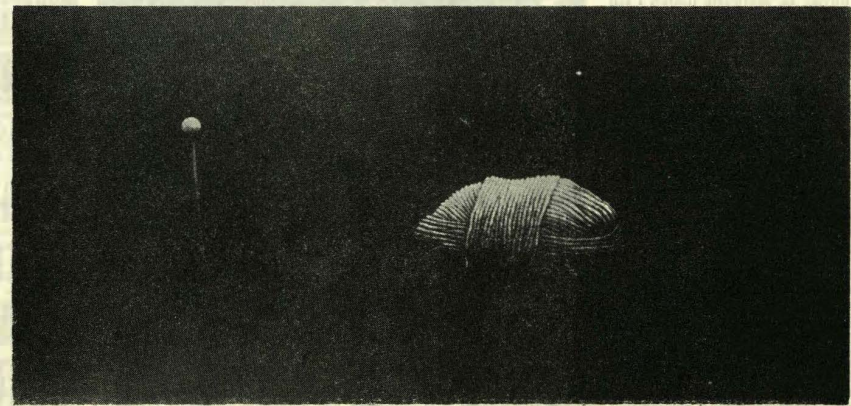
Već tri dana i tri noći bio je budan i sav ukočen. Mraz mu je bio ušao u krv i kosti; nije mogao da se pokrene sa rogoze. I oči nije mogao da otvori.

ž i v k o č i n g o

NEŠTO O SUNCU I KLOPKAMA ZA VUKOVE

10-49840839

YOZO
HAMAGUCHI
klupko vune

— Kao miš u rupi, pomisli, a kapiči mu očni bili teški kao zardala zatvorska vrata. Nikada mu nije bilo palo na pamet da i tako teški mogu da odu siasi očni kapiči. Upiasen, probudi ženu do sebe, upita je: — Moroska Kostovska, možeš li da vidiš gde sam, reče on.

— Ne, odgovori žena, ne mogu da te vidim, Cele Joleski.

— Jesi li čorava, upita on.

— Nisam, odgovori Moroska, ali sam slepa. Oči su mi se zalpile.

— Ništa, reče Cele Joleski umireniiji, to je od mraza, Moroska Kostovska. Led ti se nahvatao po očima. Cim se istopi, progledaš.

Zatim još tri dana i tri noći Cele ostade budan i slep. Slušao je kako na sve strane zavija zaklani vetar, raskomadani i besan, slušao kao usred zime, što nikada nije bilo, počelo da padaju gromovi po zemlji, slušao i slušajući pretvarao se u težak, crni grumen led. Sedmog dana potraži on opet ženu.

— Moroska Kostovska, dovikivao je, probudi se, ustaću, poči ću do drugova i raspitaću se šta je s vremenom, šta je sa suncom.

Oj, teško tebi, slabo se odazva žena, kao da je bila propala u neku duboku jarugu. Oj, teško tebi, Cele Joleski, ponovi žena piskavim glasom.

— Ne mogu više, reče Cele sa grznocim u glasu, glas mu je pucketao kao mraz, ne mogu, Moroska, više da izdržim u ovoj tami. Ustaću i lično ću poći u Mesnu da im o svemu ispričam. Reći ću im tako i tako, između mene i druga Alekse Stepanovskog, pa neka sude.

— Da te ne pojedu divlje zveri, čoveče, reče mu žena.

— Ne, reče Cele, neće me pojesti, hoću da znam za šta sam se borio... Samo to... A ako je to protivnarodno, neka me rastrgnu zverovi, uopšte ne želim, Moroska Kostovska.

— Ostani tu, Cele, ostani tu gde si, zakukaj žena, skrasi se, smiri se jednom u životu, nije vreme za te stvari. Drug Aleksa Stepanovski sačekajte te još na putu, pogodite te u čelo.

Vetar je zavijao na mahove, čas je nailazio kao požar, čas je udarao kao grom, čas je nestajao ispod zemlje i tada je svuda unaokolo puzilo mrtvilo i zemlja se ispunjavala raspuklinama. Zamrzavalo je sve, prestajalo je svako kretanje, gubili se svi glasovi, a zemlja i nebo kao da su se stapali u jedno i nestajali. Negde u blizini ponovo udari grom i od toga kao da puče pred očima Celetu Joleskom.

— Dobro, reče Cele trljajući čelo. Dobro, ja ću ustati pa makar poginuo. Ne mogu, Moroska Kostovska, ne mogu više bez videla.

I htede da ustane drug Cele Joleski, htede da pođe do Mesne i do druga Tačka, jer više nikome nije mogao da izdrži u tom mraku, jer se ubuđa za tih sedamdeset i tri dana i sedamdeset i tri noći, ništa nije ostalo od njega, oh, ništa nije ostalo od pustog Cvetana Joleskog. Ležao je tako zatarabljen zatvorskim vratima oči, a to ga je najviše grizlo, nikako nije mogao da razume kako može da se živi sa zatvorskim vratima na očima. Oh, reče Cele, srce ću svoje da stisnem, neću da ostanem tu, u sopstvenoj kući kao u zatvoru, a u slobodnom vremenu živimo. I seti se još bugarskog zatvora i htede da prevsine, duša mu od jada htede da izide.

— Moroska, iznadena i naljučeno pozva on ženu, Moroska Kostovska, probudi se jednom. Probudi se kao čovek da vidimo šta je to s vremenom, koji mi je đavo.

— Žena je bila pala u težak polusan, i ništa, sasvim ništa nije čula od onog što je govorilo Cele Joleski. Žena je bila kao neko drug koje je vetar oborio, pocrnelo i u otkrivajući zemlje koja treba da ga pokrije. U sanu je nešto sama za sebe govorila, i s vremenom na vreme pomalo jaukala.

— Šta pričatiš, Moroska Kostovska, zadrma Cele svoju ženu, šta samo jaučeš u sanu.

— Hoću da se rastopim, javi se na kraju žena, guši me, hoću da istopim led sa očiju.

— Dobro, reče joj Cele, istopi led... duvaj malo i istopioćeš ga.

— Gde da duvam, Cele Joleski, pitala je žena.

— Duvaj u srce, reče Cele, srce je najvažnije. Ako ti se srce ugrije sve će ti biti tople. Tako nam je drug Dimuška Arionovski, komandir prvog odeljenja, bog da mu dušu prosti, tako nam je on, kada bi mi prenuzili, vikao: Duvajte, veli Dimuška, duvajte drugovi u srce, srce da vam se ugrije. Ako se ugrije srce, okopneće sav led. Duvajte, veli, a mi gladni...

Eto tako je drug Cele Joleski čudno i silno hrabrio svoju ženu, a sam se već sav pretvorio u led. I čuje — pred kućom zavija neki gladan kurjak. Traži plen. A možda i nije kurjak, pomisli Cele. Možda je neka druga, nepoznata zverka. Ne zna se nikad. A možda to drug Ardžo Isalovski, naš zadržni kolar, zavija, pomisli opet Cele, i kod njega nije bilo sve potam sa pameću. A možda se to namerno drug Aleksa Stepanovski pretvara da bi ga izmamio napolje, štrecnu ga, možda to pseto vije oko kuće. Nikad se ne zna. Razna se zverad pojavila u dolini. I poznate i nepoznate zverke lunjaju oko kuće. To već nije mogao da izdrži drug Cele Joleski.

Dode i deveti dan. Cele Joleski se probudi u bunilu. Devetog dana samo što je pao u prvi san on počeo da sanja upravo drugu Aleksu Stepanovskog. Sanjao je seminar za klopke za vukove, sanjao kursiste, a najviše rukovodioca seminaru drugu Aleksu Stepanovskog. Probudio se u bunilu i hladnom znoju. Probudio je Morosku Kostovsku i zamrznim glasom odestakao:

— Sanjao sam drugu Aleksu Stepanovskog, jedva izreče.

— Daleko bilo, sada se isto tako brzo odazva žena.

Daleko bio od naše kuće, prekrsti se Moroska Kostovska.

— Sam mi se Aleksa Stepanovski javio, zamisli Moroska Kostovska, promrmlja Cele.

— Misi! na nešto drugo, reče mu žena isto tako uplašeno.

— Dobro, reče on, ali kako mogu da mislim na nešto drugo, Moroska Kostovska, kako na nešto drugo, kada je lično u bio sam drug Aleksa Stepanovski. Eto tako, pravili smo klopke za vukove. Nabijali smo oštre kočeve u krug oko jame, — počeo Cele da pričati san, zatim u jame postavismo ovce kao mamac, da privuku vukove blejanjem. Eto tako, kad već nismo imali ovce, drug Aleksa Stepanovski veli ljudima: Ti, Nikola, veli prvo Nikolii od Siljanovaca, ti česi, Nikola, šu da budeš ovca. ulazi u jamu. I ti, i ti, i tako Aleksa Stepanovski sve drugove potpda u jamu, a da mu oko ne trepne, i naredi im da bleje. Bleje ljudi, Moroska, bleje kao stoka. Ne može tako, druže Aleksa Stepanovski, velim mu ja, ljudi nisu ovce, to je nepravilno, sa ljudima tako postupati, kao sa stokom. A on mene ispod oka gleda i smeška se. Dobro kažeš, veli on, dobro kažeš ti Cele Joleski, hajde tada ti budi jagnje, budi jagnje, čim, eto, hoćeš da blejiš. Budi jagnje, kaže mi, i baci me u jamu...

Noć se kao ranjena vučica previja po skoreloj zemlji. Da ustane čovek i pođe po ovakvoj noći, pomisli Cele, san može još putem da mu se ispuni. A da oстане opet u ovom mraku sa takvim snom u glavi! — još je strahljivo.

— Baci me on u klopku, uzdahnu Cele, a zatim vidim drug Aleksa Stepanovskog približava se jami otvorenih ustiju i veli mi: Bleji, bleji, Cele Joleski, ako ne blejiš ostaećeš tu, tako mi veli i pokazuje mi svoje zube, vidim ja, Moroska Kostovska, vidim poješte me, vidim duša mu je u zubima, vidim ja — nema duše, sve mu je u zubima,

oh, poješte me... Tako se, Moroska Kostovska, na kraju probudih, izreče Cele.

Žena sada ponovo zaneme. Misli je: gotov je sa svojim Celetom, i ko zna odakle joj se nadoše dve-tri suze u očima i kao kamenje se otkotrljaše licem.

— Uvek sam te molila da se ne prepriješ na konferencijama, reče žena, mogu da pomisli da si protivnik, Cele Joleski.

— Znaš ti, Moroska, znaš ti kakav sam ja protivnik, kao da se pravda proceđi Cele.

— Znam, reče žena, ali mestini mogu sve da shvate na svoj način. Sluša se glas Alekse Stepanovskog, Cele Joleski.

Sada Cele začuta. Sve ovo što mu je govorila žena on je lepo znao, ali bilo je kasno. Kasno je za sve, presee ga glas Alekse Stepanovskog, kada mu ovaj reče: Komitet ne misli tako, Cele Joleski, i tačka. Tačka.

Vazduh je bio pun grmljavina; nebo je grmelo ispuštajući plavo-zelene ognjeve. Dolina je hujala od zlih duhova i svetla. Do Mesne je trebalo ići kroz sneg i divljinu, kroz gromove i puške, i to je znao Cele Joleski. Neka me nema, na kraju reče on, poči ću.

Prvo se polako dovuču do starog ognjišta. Rukama počeo da pretura po pepelu tražeći da nije ostao neki žar. Da nije ostala neka iskra, potajno se nadao drug Cele Joleski. Ognjište je bilo hladno. Ledeno. Pusto. Prazno. Cele Joleski se stresu od te pustoši ognjišta, ostade nepokretan sa rukama u pepelu. Već nije imao nikakve želje da ide u Mesnu, već nije mislio o suncu, ništa, ništa nije trebalo Celetu Joleskom. Opsova nekoliko najmilijih

stvari u životu, i ostade tako nem i nepokretan ispružen pokraj ognjišta.

A izjutra tog devetog dana Cele Joleski kao opečen u srce skoči sa zemlje. O ljudje, hteo je da vikne mašući rukama, o ljudi, hteo je da eksplođira, izgledalo je da će izleteti Cele Joleski, o ljudi, tag jutra je na svojim dlanovima, prosto čovek da ne poveruje, na svojim dlanovima položenim na pepelu, osetio jednu blagu kap, jednu kap sa neba koja se kao žarčić provukla kroz dimnjak, jedna topla kap koja je pogodila njegove ruke, probudila ga sveg, oh, hteo je da poludi Cele od neke neizmerne radosti koja mu ispuni grudi. Srce mu posta toplije, srce počeo da mu se topi, činilo mu se da se razgorelo staro ognjište, ponovo mu je kroz žile počeo da puzi taj zaboravljeni davanašnji plamen starog ognjišta. Oh, taj plamen, reče Cele Joleski glasno, i čovek i plamen postadoše jedno, počeo da se kravi telo. O život, majku li ti tvoju, radošno je jecao Cele Joleski kao malo dete. O život, majku li ti tvoju, kako nas samo blesavo radaš i sahranjuješ, psovao je.

Moroska Kostovska, veselim glasom počeo da budi ženu. Probudi se, Moroska Kostovska, revolucija je dočekala proleće. Proleće je došlo, Moroska, nežno, čak i zanosno reče Cele svojoj ženi uzimajući pažljivo u ruke njenu promrzlu glavu, plasio se da se ne otkine Moroski pusta glava, kao sav cvetič, a zatim je najblaže što je mogao pomilova po licu i liho joj šapnu:

— Moroska Kostovska, reče joj on, probudi se, dolazi...

— Ko dolazi, Cele Joleski, javi se žena, ko dolazi, proceđi kroz stegnute vilice.

— Vidi, reče joj Cele, pokazujući joj svoje ruke, vidi, otvori oči, dolazi...

— Ko dolazi, pusti Cele, ponovi žena govoreći od straha. Zatim plašljivo promrmlja: — Covorka sam ti, Cele Joleski, rođeni moj, govorila sam ti da će oni doći jednog dana, mrmrljala je žena.

— Budalo, reče Cele Joleski, budalo žena, i počeo da je drmsa i da joj duva u srce. A kako se žena nikako nije kravila, on reče: — Dobro, Moroska Kostovska, sada ću ja da donesem malo sunca i da te raskravam.

I ponovo ustade i počeo da otvara kućna vrata. Ali vrata su bila sva u ledu. Nikako da se otvore.

— Dobro, reče Cele i pogleda ka tavanu. Pope se na počadale grede, razgrnu iznad sebe slamm krov i tada, o sveci, pred njim se ukaza dan i videlo, nebo i sunce. A još začu kako na reci, iza kuće, puca led, i nije verovao, rekao je, da ovo nije san, gledao je kako se polomljeni led izdiže, očima nije verovao, ali to nije san, to je bilo sunce, sunce, reče Cele Joleski i kao poludeo zaletio se ka nebu, htede da poleti ka nebu i suncu.

— Zaboga, reče žena, šta uradi siroči Cele Joleski.

A on, kad ugleda nebo i videlo, kada ugleda prolećno sunce koje je kao čovek koracalo nekom, podskoči, potpuno se opusti i sav kao grumen leda tresnu sa greda dole. Polomi i nage i rebra. I samo za trenutak okrete pogled prema tavanu, na stranu odakle je dolazio malo videla i reče:

— Ben ti sunce.

A zatim se skotrijta na rogozu težak i nepokretan kao kamen donesen od poplave. Ne vide Cele Joleski prvo proleće revolucije. Ne vide više sunca.

— Dobro, opet, Moroska Kostovska, govorio je Cele Joleski, dobro, eto, ima boga, ostadoh živ...

A zatim zaista dode proleće.

Preveo sa makedonskog
VLADA UROŠEVIĆ